

Marcus Aurelius a severovská dynastie

Aleš Mučka

Poslední adoptivní císaři

- Marcus Aurelius (161 – 180)
- Lucius Verus (161 – 169)
- Commodus (180 – 192)

Římské impérium roku 161

- 7. března zemřel císař Antoninus Pius a novými vládci se stali jeho adoptivní synové Lucius Verus a Marcus Aurelius
- Po několika desetiletích míru a prosperity zaútočili na impérium barbaři v severní Britanii a Raetii, i když neúspěšně
- Situace na hranicích s parthskou říší se ale ukázala jako kritická a oba mladí vládcové museli vojensky zasáhnout

Válka s Parthy

161 - 166

Další spor o Arménii

- Již v roce 161 vtrhl parthský král Vologaisés IV. do Arménie, která byla stále nárazníkovou oblastí římské říše a dosadil zde na trůn svého panovníka
- Z východních provincií vyrazil proti Parthům vojevůdce Severianus pouze s IX. legií, který byl po 3 dnech obklíčen a spáchal sebevraždu, zatímco jeho vojáci byli zmasakrováni

Na východě byla krize!

- Brzy byl armádou Parthů poražen i velitel Attidus Cornelianus, který musel ustoupit za hranice impéria
- Oba mladí císaři nyní museli do východních provincií přesunout posily – pomocné sbory z hranice na Dunaji, I., II. a V. legii
- Novým velitelem byl jmenován Lucius Verus, který ale připlul až po roce 162

Římský protiútok

- Po neúspěšném pokusu o mírové řešení konfliktu, se I. a V. legii podařilo v roce 163 znovu dobýt celou Arménii
- Parthové zatím obsadili Osroénu včetně jejího hlavního města Edessy
- Jako odpověď Římané překročili Eufrat a obsadili města na parthském břehu a celý rok 164 se připravovali na závěrečný útok

Drtivé vítězství

- Na začátku roku 165 V. legie zaútočila z Arménie a osvobodila celou Osroénu
- Parthská armáda potom vyklidila Nisibis a rozložila se při ústupu k řece Tigris
- Na jihu překročila III. legie Eufrat a zničila druhou nepřátelskou armádu v bitvě u Dura – Europos, a potom dobyla města Seleukii a Ktésifon a příští rok došla až do oblasti Médie

Válka skončila a začal mor

- Není jasné, zda byla mezi Římem a parthskou říší uzavřena mírová smlouva
- Vojáci, kteří se z tažení vrátili do Říma, aby oslavili triumf Lucia Vera, s sebou přivezli tzv. antoninovský mor
- Tato dodnes přesně neurčená choroba citelně oslabila římskou populaci, čehož asi využili náčelníci germánských kmenů na hranicích impéria

Markomanské války

Války nebo fáze?

■ První markomanská válka

■ 1. fáze (165/166 – 171/172)

■ 2. fáze (171/172 – 174)

■ Druhá markomanská válka

■ 3. fáze (175 – 179/180)

■ 4. fáze (179/180 – 182/183) ?

1. fáze

- Na přelomu let 165 a 166 vtrhlo do římské provincie Pannonie 6 000 Langobardů
- I když byli tito vetřelci rychle poraženi místními jednotkami, požádali Římany o uzavření mírové smlouvy
- Tentýž rok vpadly dva kmeny Vandalů se sarmatskými Jazygy do Dácie, ale opět byli vytlačeni V. legií

Barbaři za humny

- V roce 168 postavili oba císaři ze svých peněz 2 legie z obyvatel Apeninského poloostrova a vytáhli do Pannonie
- Roku 169 král Ballomar shromáždil germánské kmeny a pobil 20 000 římských vojáků v bitvě u Carnunta, oblehl Aquleiu a porazil Praetoriánskou gardu
- I když byli barbaři brzy vytlačeni, během bojů zemřel na mrtvici Lucius Verus

2. fáze

- Marcus Aurelius se rozhodl využít rozporů mezi jednotlivými kmeny a porazit jeden po druhém (*Hovory k sobě*)
- Na přelomu let 172/173 porazil Kvády a dosadil jim vlastního krále (*zázračný déšť*)
- Ve stejnou dobu germánské kmeny překročily Rýn a napadly místní provincie
- Roku 174 Kvádové svrhli dosazeného panovníka, ale Římané je opět porazili

Povstání Avidia Cassia

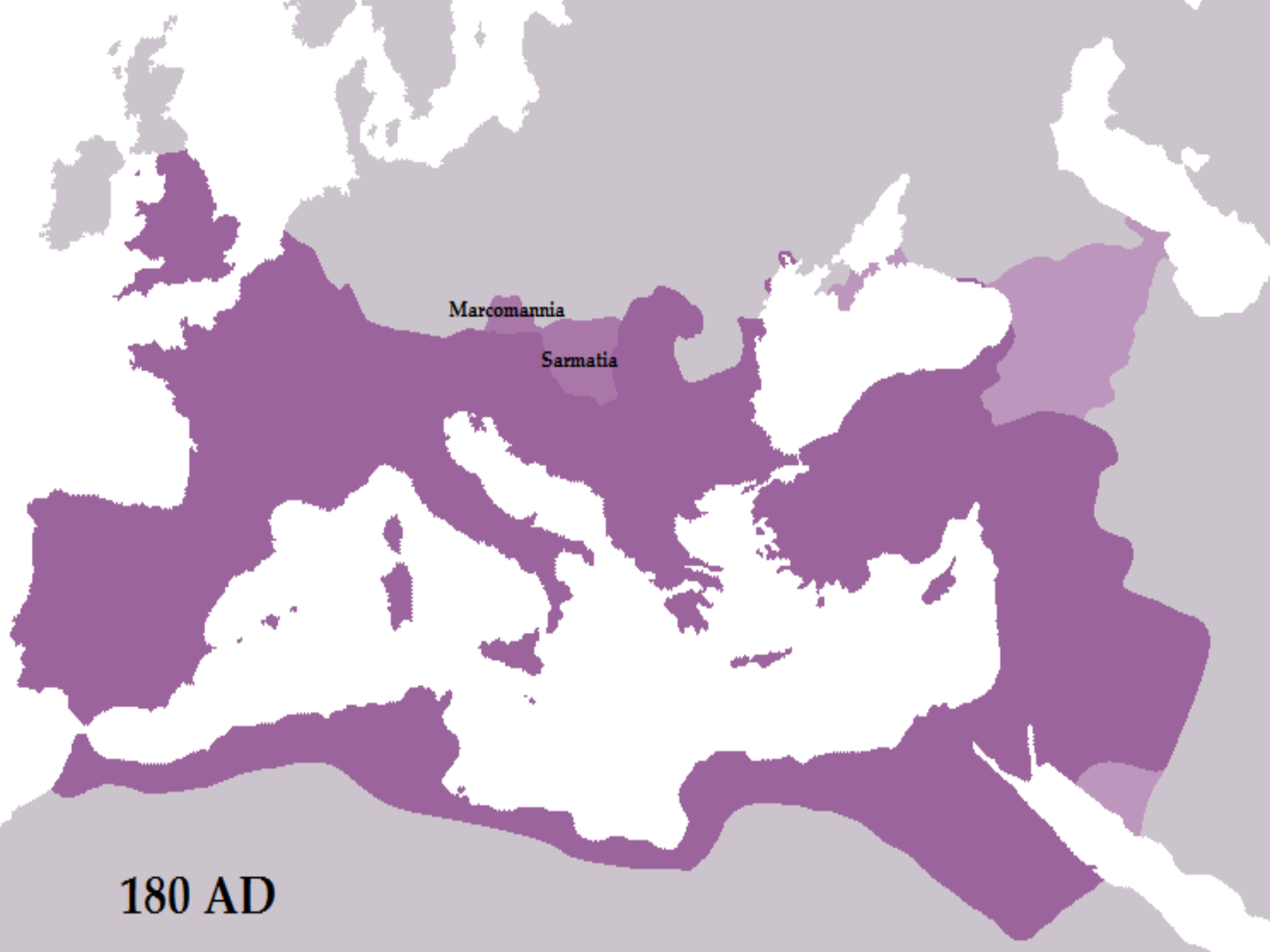
- Roku 175 si císař podmanil Jazygy, ale vážně onemocněl
- Velitel ve východních provinciích Avidius Cassius se s podporou císařovny Faustiny pokusil uchopit moc
- Marcus Aurelius se ale rychle zotavil a vrátil se roku 176 do Říma, aby zorganizoval trestnou výpravu
- Cassia ale brzy zabili jeho vlastní vojáci

3. fáze

- Po několika měsících klidu povstali v roce 177 Kvádové a Markomané
- Po uzavření nového míru s Jazygy vyrazila asi v srpnu 178 trestná výprava, která nejdříve porazila Markomany
- V letech 179 a 180 následovala válka s Kvády, kteří utrpěli drtivou porážku v bitvě u Laugaricia a ještě jednu na neznámém místě, čímž povstání téměř skončilo

4. fáze?

- 17. března roku 180 zemřel císař Marcus Aurelius a jeho syn ihned uzavřel mír
- Dvě nové provincie (Marcomannia a Sarmatia) nebyly nikdy vytvořeny
- Boje pravděpodobně ale neustaly až do konce 80. let 2. století, a proto 4. fáze
- Jediným důkazem je titul „*Germanicus Maximus*“, který si udělil Commodus v polovině roku 182

Marcomannia

Sarmatia

180 AD

Konec adoptivních císařů

- Císař Commodus se již nepokoušel rozšířit území římské říše
- Po odhalení několika spiknutí proti panovníkovi následovaly kruté represe, které jen vyvolaly nevoli u římského lidu
- Dne 31. prosince 192 byl Commodus otráven svou milenkou
- Protože neměl žádného syna nastoupil na trůn vojevůdce Pertinax

Severovská dynastie

Císaři, kteří se opírali o armádu

- Septimius Severus (193 – 211)
- Caracalla (211 – 217)
- Geta (211)
- Macrinus a Diadumenianus (217 – 218)
- Heliogabalus (218 – 222)
- Alexander Severus (222 – 235)

Občanská válka (193 – 197)

Pět císařů v jednom roce

- Pertinax (leden – březen 193)
- Didius Iulianus (březen – červen 193)
- Pescennius Niger (duben 193 – duben 194)
- Clodius Albinus (193 – únor 197)
- Septimius Severus (duben 193 – 211)

Commodus byl mrtev!

- Po zavraždění císaře Commoda roku 193 byl pretoriány provolán císařem vojevůdce Pertinax, který ale nezískal ani podporu lidu ani peníze pro vojáky, a proto byl v březnu téhož roku také zabit
- Titul císaře si poté koupil v dražbě Didius Iulianus, ale ani jemu se nepodařilo získat podporu senátu, a byl proto v červnu roku 193 sesazen a zavražděn

Tři vojevůdci = občanská válka

- V dubnu 193 prohlásily legie v Panonii za císaře svého velitele Septimia Severa
- V tutéž dobu byl jednotkami v Sýrii proklamován Pescennius Niger
- Aby se Severus vyhnul nebezpečí války na východě a současně na západě, dohodl se se správcem Britannie Clodiem Albinem na spoluvládě a udělil mu titul caesar

Nejdříve Pescennius Niger!

- Po svém zvolení chtěl rychle postupovat na Řím, a proto obsadil Byzantion
- Jeho velitel Asellius Aemilianus byl ale poražen severovskými oddíly u Kyzika
- Niger se proto rozhodl stáhnout do Malé Asie, kde ale utrpěl další porážku u Nikaje v lednu roku 194
- Svou poslední bitvu svedl v březnu téhož roku u Issu, po které byl zajat a zabit

Bývalý spojenec

- Clodius Albinus se po rychlém vítězství Septimia Severa obával o své postavení, a proto se přesunul do Galie a začal válčit se svým bývalým spojencem
- Rychle porazil místní jednotky Viria Lupa, který bojoval na straně Septimia Severa
- Brzy se ale se Severem střetl v bitvě u Lugduna, ve které utrpěl drtivou porážku, a proto krátce po ní spáchal sebevraždu

Tažení severovské dynastie

Válka s Parthy Septimia Severa

- Na začátku roku 197 připlul císař Severus do Sýrie a rychle obsadil Osroénu
- Poté jeho vojáci oblehli a dobyli několik parthských měst a pevností včetně metropole Ktésifóntu
- V roce 198 boje skončily a začala jednání o míru, která trvala asi až do roku 200
- Římanům se podařilo obnovit provincii *Mesopotamia*

Smrt prvního císaře dynastie

- V roce 202 byla rozšířena římská území v severní Africe
- Na přelomu let 208 a 209 se císař i se svým synem Caracallou vypravil do severní Britannie, aby zde bojovali s Pikty
- Začali opravovat a rozšiřovat Hadriánův val a dokonce používali i Antoninův val
- Císařův zdravotní stav se ale prudce zhoršil a 4. února 211 císař zemřel

Císař Caracalla

- Po zavraždění svého bratra a spoluvládce Gety v roce 211 vydal o rok později *Constitutio Antoniniana*, kterým udělil všem svobodným mužům na území říše římské občanství
- V letech 213 – 214 porazil několik germánských kmenů v Horní Germánii a uzavřel s nimi mírové smlouvy

Caracalla na východě

- Protože byl císař velkým obdivovatelem Alexandra Velikého, rozhodl se dobýt celou parthskou říši
- Když se mu nepodařilo území získat výhodným sňatkem, rozhodl se pro útok
- V roce 216 vpadly římské legie do Mezopotámie a bez odporu ji obsadily
- Roku 217 byl Caracalla zabit jedním ze svých vojáků

Macrinus a Diadumenianus

- Tři dny po smrti císaře Caracally se prohlásil novým imperátorem pretoriánský prefekt Macrinus a svého syna Diadumeniana určil za spoluvladaře
- Po nerozhodné bitvě u města Nisibis roku 217 uzavřel s Parthy nevýhodný mír
- V roce 218 se Macrinus střetl v bitvě u Antiochie se členy severovské dynastie a po porážce byl zabit i se svým potomkem

Heliogabalus (Elagabalus)

- Po bitvě u Antiochie se novým římským císařem stal Heliogabalus
- Během svého života nevedl žádná významná vojenská tažení
- Svým prosazováním východních tradic na úkor římských si získal mnoho nepřátel
- V červnu 218 adoptoval svého bratrance Alexandra Severa a po několika pokusech o jeho odstranění byl sám zabit v roce 218

Alexander Severus

- Samovládcem se stal již ve 14 letech, ale říši spravovala nejdříve jeho babička Iulia Maesa a po její smrti roku 226 jeho matka Iulia Mamaea
- Svou mocenskou slabost prokázal již během vzpoury Pretoriánské gardy, která před jeho očima popravila svého prefekta
- Vztahy mezi armádou a mladým císařem byly vždy napjaté

Nová situace na východě

- V letech 224 – 228 ovládl parthskou říši král Ardašír I. a vytvořil z ní sásánovské (novoperské) impérium
- Roku 232 zahájila nedisciplinovaná římská armáda pochod na Ktésifón, ale utrpěla těžké ztráty aniž by došlo k rozhodující bitvě
- Přesto v roce 233 císař v Římě oslavil svůj triumf

Tažení proti Germánům

- Na přelomu let 233 a 234 podniklo několik germánských kmenů loupeživé nájezdy do pohraničních provincií
- Císař se svou matkou chtěl ale nejdříve obnovit kázeň ve vojsku, a proto se oba pokusili dohodnout s útočníky mír
- Vojáci ale tato jednání považovali za zradu, a proto oba zabili, čímž v roce 235 skončila vláda severovské dynastie

Charakteristické rysy severovské dynastie

- Všichni severovští císaři se mocensky opírali o armádu
- Aby si zajistili její loajalitu, slibovali vojákům vysoké žoldy a finanční odměny, díky kterým zruinovaly státní finance
- Nespokojení vojáci i přesto často prováděli ozbrojené převraty a vraždy
- Severovská dynastie přivedla římskou říši do doby tzv. vojenských císařů

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy

CARTOONSTOCK
.com

Search ID: jco0402

"WHAT DIFFERENCE DOES IT MAKE -
ALL ROADS LEAD TO ROME!"